

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE nr
9/1984-85 med anledning av
landskapsstyrelsens framställning till
landstinget med förslag till landskapslag om
Ålands lyceum.

Landstinget har den 15 mars 1985 inbegärt kulturutskottets yttrande över framställningen. Utskottet, som hört vicelanträdet Gunnevi Nordman, utbildningschefen Börje Karlsson, rektorerna Leif Rosenlöf och Sven Ingmar Lindqvist samt skolsekreteraren Ragnar Erlandsson, får härmed värdsamt anföra följande.

Framställningen innehåller förslag till en ny landskapslag om Ålands lyceum som ersätter 1972 års landskapslag om Ålands lyceum (35/72) jämte 1979 års landskapslag om kommunernas skyldighet att delta i kostnaderna för upprätthållandet av Ålands lyceum (60/79). Lagförslaget innehåller bestämmelser om förvaltningen, undervisningen, eleverna och tjänsteinnehavarna vid Ålands lyceum, om kostnadsfördelningen mellan landskapet och kommunerna samt dessutom en särskild paragraf, enligt vilken huvudmannaskapet för lycéet kan överföras till ett för ändamålet bildat kommunalförbund och enligt vilken kommunalförbund eller enskilda kommuner kan upprätthålla andra gymnasier än Ålands lyceum.

Det föreliggande lagförslaget är i huvudsak utformat som en lag innehållande bestämmelser och föreskrifter för det nu existerande enda gymnasiet i landskapet, Ålands lyceum. Samtidigt innehåller framställningen dock en 22 §, som öppnar möjligheten till ett kommunalt övertagande av huvudmannaskapet för Ålands lyceum och som även ger rätt för kommunalförbund eller enskilda kommuner att upprätthålla andra gymnasier än Ålands lyceum, allt detta utan att lagen enligt föreliggande förslag behöver ändras. Enligt utskottets åsikt är den av landskapsstyrelsen föreslagna möjligheten att på detta sätt i framtiden grunda nya gymnasier i kommunal regi inte ändamålsenlig. Genom att lagens utformning i övrigt är anpassad direkt till det nu existerande gymnasiet Ålands lyceum, kan tolknings- och tillämpningsproblem befaras uppkomma i fråga om 22 §. Enligt utskottets åsikt borde gymnasielagstiftningen i landskapet ha utformats som en allmän gymnasielag på samma sätt som i riket. Till en sådan lag kunde fogas vissa bestämmelser som särskilt avser det nuvarande enda gymnasiet Ålands lyceum. Utskottet har i sammanhanget inte tagit ställning till den mest ändamålsenliga dimensioneringen av gymnasieutbildningen i landskapet men har ansett att lagstiftningen inte i sig bör uppställa hinder för grundande av nya gymnasier om underlag och övriga förutsättningar för detta befinnes föreligga.

Enligt den utformning 22 § har i framställningen kan huvudmannaskapet för det nuvarande Ålands lyceum överföras till ett särskilt kommunalförbund genom beslut av landskapsstyrelsen utan att lagen behöver ändras. Utskottet anser att den principiella rätten att dels besluta om ändringar beträffande huvudmannaskapet för det nuvarande gymnasiet, dels besluta om inrättande av nya gymnasier i landskapet bör ligga på landstinget med hänsyn till frågornas speciella vikt för den i landskapet förda utbildningspolitiken. Denna medverkan från landstingets sida kan ske genom stiftande av en allmän gymnasielag. En annan i sammanhanget oklar fråga är de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna beträffande det fortsatta deltagandet i kostnadsansvaret för Ålands lyceum om någon eller några kommuner beslutar grunda ett nytt gymnasium.

Mot bakgrunden av det anförda har utskottet beslutat föreslå att det i framställningen ingående lagförslaget måtte förkastas, varvid landskapsstyrelsen skulle beredas möjlighet att omarbeta lagförslaget så att det till sin utformning får karaktären av en allmän gymnasielag. Utskottet har för sin del konstaterat att en dylik omarbetning kräver sådana ingripanden i lagtexten att dessa förslag inte bör göras av utskottet. Utskottet har erfarit att en viss fördröjning i fråga om förnyelsen av lagstiftningen rörande gymnasieundervisningen inte medför några större praktiska olägenheter. Arbetet i Ålands lyceum kan fortgå även enligt nu gällande lagstiftning.

I fråga om detaljerna i lagförslaget har utskottet ytterligare i vissa andra avseenden önskat påpeka omständigheter som kan beaktas i samband med en omarbetning av förslaget.

I 2 § vore det skäl att på samma sätt som i rikets gymnasielag (FFS 477/83) ytterligare betona vikten av samarbete med hemmen och hemmens primära uppgift som fostrare.

I 4 § har inte särskilt beaktats att mandattiden för elevrepresentanterna av praktiska skäl måste vara en annan än de övriga direktionsmedlemmarnas mandattid. Begreppet föräldraförening är odefinierat och bör preciseras närmare åtminstone i den kommande förordningen. I fråga om de kommunala representanterna anser utskottet det angeläget att till sådana verkligen utses personer med intresse för och kännedom om gymnasieskolans utveckling och problem.

Då prorektor enligt 7 § utses bör enligt utskottets åsikt lärarkåren höras före beslutet.

Begreppet "samhällskunskap" i 10 § bör ersättas med "samhällslära".

I 18 § anges kompetenskraven för lektors- och ämneslärartjänst. Förutom examen vid högskola och särskild lärarutbildning skulle krävas att de av landskapsstyrelsen fastställda kraven på formell behörighet för ifrågavarande tjänst uppfylls. Enligt 1924 års överenskommelseförordning angående ordnandet av undervisningsväsendet i landskapet Åland (24/24) skall bland annat lycéets lärare inneha den kompetens som är föreskriven för motsvarande befattningshavare i övriga delar av riket. Utskottet hänvisar till denna bestämmelse, som fortfarande är i kraft, och önskar ytterligare betona att kompetenskraven bör vara generellt utfärdade och inte fastställas av landskapsstyrelsen från fall till fall. Även om ändringar kommer att ske i förenämnda överenskommelseförordning bör klara och entydiga bestämmelser om kompetenskraven finnas utfärdade. För lärarna vid landskapets fackskolor har kompetenskraven fastslagits i för varje skola utfärdad landskapsförordning.

I 20 § ingår bestämmelser om att ordinarie tjänsteinnehavare vars tjänst indras i första hand med eget samtycke skall överflyttas till ordinarie tjänst vid annan gymnasialstadie-skola och i andra hand befrias från tjänsten. Utskottet anser dock att det bör utredas om rätten till indragningsstat enligt den särskilda lagstiftning som finns härom (4/46) även i fortsättningen borde vara tillämplig för lärarna vid det nuvarande Ålands lyceum så länge landskapet Åland deltar i förvaltningen av skolan.

Utskottets beslut att föreslå förkastande av det i framställningen ingående lagförslaget har tillkommit efter omröstning (3-2). Minoriteten (ledamöterna Lindholm och Lund) har ansett att lagförslaget efter viss omarbetning borde antas av landstinget och har till betänkandet fogat var sin skriftliga reservation.

Med hänvisning till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå

att landstinget måtte förkasta det i framställningen ingående lagförslaget.

Mariehamn den 11 april 1985.

På kulturutskottets vägnar:

Bjarne Björklund
ordförande

Lars Ingmar Johansson
sekreterare.

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordf. Björklund, v.ordf. Sundberg samt ledamöt. Fagerholm, Lindholm och Lund.

R E S E R V A T I O N

Undertecknad anser att lagframställningen borde antas men att § 22 lyftes ur förslaget och att landstinget istället hemställer hos landskapsstyrelsen om en ny framställning innehållande en allmän gymnasielag för landskapet Åland.

Lagframställningen bör godkännas för att kommunernas företrädare och den övriga personalens representanter kan delta i direktionens arbete, de sistnämnda i enlighet med det reglemente för ämbetsverksdemokrati som gäller från och med 01.11.84 i Ålands landskapsstyrelse underlydande verk och inrättningar.

Genom att anta föreliggande framställning möjliggöres förverkligandet av landskapsstyrelsens ambitioner i fråga om ämbetsverksdemokrati för sina anställda.

Genom att samtidigt hemställa om en allmän gymnasielag för landskapet skapas förutsättningar för en mera ingående bedömning av de pedagogiska, regionala och ekonomiska konsekvenserna av § 22, som infördes i framställningen efter omröstning i landskapsstyrelsen.

Undertecknad anser det inte ändamålsenligt att lagframställningen förkastas utan bedömer det som mera konstruktivt att Ålands lyceum får den beredda revisionen av sin lag samtidigt som man hemställer om att separat utreda förutsättningar för bildandet av flera gymnasier i landskapet.

Mariehamn, den 16 april 1985

Britt-Marie Lund

Sedan Kulturutskottet med rösterna 3-2 beslutat förkasta förslaget till landskapslag om Ålands Lyceum har jag att till betänkandet föga följande

RESERVATION:

Jag anser att lagförslaget borde ha antagits i den form landskapsstyrelsen har föreslagit likväl med vissa omarbetningar bl.a. på följande punkter:

- §16 Kompetenskraven för äldre lektors- och ämneslärartjänst bör vara klara och entydiga
- §20 Ordinarietjänsteinnehavare vars tjänst indras bör ha rätt till indragningsstat om ej annan likvärdig tjänst kan erbjudas
- §22 Gymnasiet Ålands Lyceum bör ha en egen lag. Inrättandet av flera gymnasier på Åland bör avgöras av Landstinget på basen av en utredning om behovet av flera gymnasieplatser och en ekonomisk kalkyl för utökad verksamhet

Mariehamn den 16 april 1985.

Eleanor Lindholm.

